

Zakali Ná-Sευει Sευει Ιωζει υειει

Nu a la zo Zakali ná-sευει laasei πει ga kito σευει. Toγa δεεζυ γειζεγειε υειει Izelayele nubuseiti ta-γitogi laazeelini la wλwλbi zu. Σευει nii γaagwευεsu ga seizu felego niiti ti la βoni.

Ma moungi é zo gaagwεsu 1 ma é zeeli gaagwεsu 8 ma, naati σευει é Ιωζει kona undwλugw puufelego (520) ma, é yei undwλugw puugw maazu Ιsavai (518) ma, aisa Yesu va zwλw. Ti γeni botii γεεζυ υwma yeeγeγala γila su ta GALA goo wo nui Azee. Naama GALA gooiti ta ga kulakεlemaiti. Izelayele ná-kito moungi γeni ga naazu GALA sei υει wλai lo fai, ta Zeeluzalame υιει fai tosu gitεgitεgi zu, kundigii Zwλbaβει, ta zalaγa γula nui Zozuwe γa ti γeni naama vaiti untuγw.

Felesiει γeni ga yeeγeγalai maaboun fai, siegi zu GALA ge vaazu masadai γεεζυ la zoi γa ná πει.

Zakali ná-sευει γaabelazu υειει, é zo gaagwεsu 9 ma é zeeli 14 ma, ti zeυει zaiti poluma lago poun, naati ta laabakpasu gola faa wola moun felegoi naati ma.

Maligii ná-toligi é bosu ga Izelayele nuiti

¹ Masagi Daliyuse ná-masadai ma γonagi velesiει, ma alu dσsavasiei ma, Γooγw GALAGI βweni GALA goo wo nui Zakali υw, Beeleekia ná-doun zunui, Ido ná-doun zunui balaa γeni de, é γε

ma: ² Góogó GALAGI wola yiiḡaawanani wo-mεmεwolani ma. ³ Gε ti ma: «Góogó GALAGI Fai-Pε-Maliḡii wooi ḡaa: A ḡale ma wo va pò, Góogó GALAGI Fai-Pε-Maliḡii wooi ḡana. Nà balaa nà ḡale ma wo vò. Góogó GALAGI Fai-Pε-Maliḡii ḡa é boga. ⁴ A mina ḡε ga wo-mεmεwolani kevele, niiti GALA goo wo nu mǎungiti ti ḡeni ḡεεzu ti ma: «Góogó GALAGI Fai-Pε-Maliḡii wooi ḡa é ga nii: A zeḡe wo zie vele ḡǎiti ta wo-zǎ ḡǎiti polu.» Kele ti la ḡeni keeni, ti va woilo gòo ma, ti la gòo zoni, Góogó GALAGI Fai-Pε-Maliḡii wooi ḡana. ⁵ Mini ḡa za wo-mεmεwolani ti ná? GALA goo wo nuiḡi balaa ti yeḡe vulua eyesu ḡǎ baa? ⁶ Kele tama, dàawooiti, ta nà-deveiti gè ti veeni nà-botiḡe nuiḡi, GALA goo wo nuiḡi zea, naati ti wo-mεmεwolani kǎḡǎzumεenni. Ti ti zie velei maavaliboni, ti ḡe ma: «Góogó GALAGI Fai-Pε-Maliḡii gi zogε velei é deveni la, é zoloo gi zie veleiti ta gi-zǎgiti ma.» »

Kulakelemai ma mǎungi: Soo bulugi

⁷ Masagi Daliyuse ná-konagi velesiei ma, alu puugó maazu ḡilasiei (11) daa ga Seebate, naa ná-folo vuufele maazu naanigó (24) ma, Góogó GALAGI bǎeni GALA goo wo nui Zakali vò, Beeleekia ná-doun zunui, é ga Ido ná-doun zunui balaa: ⁸ Naama bídii gè kulakelemai ta ḡaani. Gè zunu ḡila kaani zeini soo maabǎikpǎigi ḡoma, é ḡeni loni milete guluiti saama pεtu kpomave. Soo maabǎikpǎigiti, ta soo maaleiteigiti, ta soo ḡolegiti ti ḡeni loni polu velei. ⁹ Gè gaazaḡani, gè ḡe ma: «Mǎliḡii, lee ma zoo ḡa ga niiti?» Geezuḡelai nii é ḡeni bǎezu pò, naa ḡeni mà: «Nà vaazu ti-vaagulabai

leezu ga de.» ¹⁰ Zunui nii é gfeni loni miletegiti saama, naa gfe ma: «Niiti ka Gooḡo GALAGI ti levegai ga ti eteai zubize.» ¹¹ Soobize nuiti ti voluvaawoni Gooḡo GALAGI ná-geezugeelai ma, é gfeni loni miletegiti saama, ti gfe ma: «Gi bega ga eteai zubize, gi kaave ga ziileigi, ta doogogi ga ná.»

¹² Gooḡo GALAGI ná-geezugeelai gfe ma: «Gooḡo GALAGI Fai-Pe-Maliḡii, wele, é gfea ga kona vuulofela (70), è yiigaawanai Zeeluzalame, ta Zuda laa wolaiti ma. Keni yeel è va ti maawoingfa?»

¹³ Gooḡo GALAGI ipodoo boeiti ta gaanene boeiti boni naazu geezugeelai ma, nii é gfeni boezu pò.

¹⁴ Geezugeelai nii é gfeni boezu pò, naa devei veeni zèa ga gè niima geela wooi laazeeli ga: «Gooḡo GALAGI Fai-Pe-Maliḡii wooi gaa: «Ziimaave laavege ga nebei, Zeeluzalame ta Siyon gizei ta-vaa zu. ¹⁵ Kele gola yiigaawanave zoi naati ma, ti zeile beteai ga pagò. Mazoo gè lago yiigaawanave nò nà-nubuseiti ma, kele tiya mu ti ta boega naati ta-maanofoi va.» ¹⁶ Naa ga é ba, Gooḡo GALAGI wooi gaa: «Nà galesu ma, gè Zeeluzalame gaazumaawoingfa, nà-pelei ga lo ná volu, pele lo nui ná-kooḡo galui ga la Zeeluzalame ma.» Gooḡo GALAGI Fai-Pe-Maliḡii wooi gana.»

¹⁷ Geezugeelai gfeni mà: «Nii wo volu, è gfe ma: «Gooḡo GALAGI Fai-Pe-Maliḡii wooi gaa: Nà-taa wolaiti ta ta-gulagaanezui zoo volu, nà Siyon gaanene, gè yimazege volu ga Zeeluzalame.» »

2

Kulakelamai velesi: Mineiti ta gain bo nuiti

¹ Gè ɣaazuwuzegeni, gè mine naanigɔ ɣaani kulakɛləmai taɣili su. ² Gè ɣeni geezufeelai ma, é ɣeni bɔɛzu pɔ: «Minei niiti ta ga leeni?» E gɔɔɣaavoteni, é ɣe mə: «Minei niiti ka ti Zuda zuvazagai, naa vɛɛ Izelayele ta Zeeluzalɛme va.»

³ Gɔɔɣɔ GALAGI ɣain bo nu naanigɔ lɛeni ga ze. ⁴ Gè ɣeni ma: «Leeni ɣa ti vaazu keɛzu?» E gɔɔɣaavoteni, é ɣe mə: «Gain bo nui niiti paave ga ti zii ɣiligi naati kpɔlɔ, ti ti-mineiti suɣale, tɛigiti ti-mineiti buzeɣeai Zuda yooi laalɔɣɔma ga ti su nuɔuseiti suvaza. Mineiti ka ti Zuda ta Zeeluzalɛme nuɔuseiti suvazagai ga kevele ɲɔu, nu nɔɔɛ ge la mɔ ɣea zoosu unbuzegezu.»

Kulakɛləmai zavasiei: Kɔɣɔ galui

⁵ Gè ɣaazuwuzegeni, gè zunu ɣila ka, kɔɣɔ galui zoni zea. ⁶ Gè ɣe ma: «Mini ɣa è liizu ná?» E ɣe mə: «Nà liizu Zeeluzalɛme ɣɔɣɔsu, gè sakpai, ta kogi ɣwɛɛ.»

⁷ Geezufeelai nii é ɣeni bɔɛzu pɔ, naa maabuɣani geezufeelai taɣili ba, nii é ɣeni daaɣomisu. ⁸ E ɣeni naa ma: «Bize, è bɔɛ zunu loungoi nu vɔ, è ɣe ma: «Zeeluzalɛme ɣa ɣɛɛzu ga taai, sigi nɔɔɛ ge la mɔ ɣea ma, tɔɔzei nuɔuseiti ta toganiiti mɔin velei va, niiti ti ɣɛɛzu ná.» ⁹ Gɔɔɣɔ GALAGI wooi ɣana: «Nà bɔɣɔi ɣa gè ɣɛɛzu maagoolii zu eɣe abu zigigi, gè ɣe ma taazuve ga ná-lebiyai.» »

Kula zou va nuiti toli fai volu

¹⁰ Ee! Ee! A vela!

Wo ɣula lekɛma velei nu ɣɔvɛzuve yooi tei ba ga suvile!

Gɔɔɣɔ GALAGI wooi ɣana.

Mazɔ́ɔ̀ gè wo zuvazage geeɟɔ́ɔ̀gi wu vepema
naanigɔ́i pɛ,

Ɔ́ɔ́ɔ̀ɔ̀ GALAGI wooi ɟana.

¹¹ Ee, Siyɔ́n nuɔ́useiti, à vɛla,

wɔ́i wo zeini ʼBabilɔ́ne taazuve.

¹² Mazɔ́ɔ̀ Ɔ́ɔ́ɔ̀ɔ̀ GALAGI Fai-Pɛ-Maligii wooi ɟaa:

Tɛigi é tɛ̀vegai ga ná-zobogi,

zooi naati daalɔ́ɟɔ́ma niiti ti loai wo ma, é ɟɛ ma:

«Zɔ́i nɔ́pɛ é vɔ́ɔ́ɟuzu wo va,

naama nui vɔ́ɔ́ɟua gàazuleegi va.

¹³ Wɛɛ, nà yeewuzɛɟezu zooi naati daalɔ́ɟɔ́ma,

ta latisu ti ɟɛ ga ta-luɔ́iti zeezu ani.»

Wa kwɛɛ naazu ga Ɔ́ɔ́ɔ̀ɔ̀ GALAGI Fai-Pɛ-Maligii
tɛ̀vegɛ.

¹⁴ «Wa ve de, Siyɔ́n nuɔ́useiti, à ɟoozunɛ!

Wo woɔ́ɟula ga koozunɛɛi,

mazɔ́ɔ̀ nà ga va gè zeɛ wo zaama,

Ɔ́ɔ́ɔ̀ɔ̀ GALAGI wooi ɟana.

¹⁵ Naama volo ná, zii ɟiligi ma mɔ́inmɔ́in ka va,

ti ɟili Ɔ́ɔ́ɔ̀ɔ̀ GALAGI va.

Ta ɟɛ ga nà-nuɔ́useiti,

nà zeɛ wo zaama.»

Wa kwɛɛ naazu ga Ɔ́ɔ́ɔ̀ɔ̀ GALAGI Fai-Pɛ-Maligii ɟa
é tɛ̀vegai wo ma.

¹⁶ Ɔ́ɔ́ɔ̀ɔ̀ GALAGI ɟa Zuda zeɟɛ volu ga nɔ́nɔ́i, zou
ɲadegai zu.

E yiimazeɟɛ volu ga Zeeluzalɛme.

¹⁷ Eteai pɛ ge maɔ́ɟɛ kpɔ́ mu Ɔ́ɔ́ɔ̀ɔ̀ GALAGI ɟaazu!

Mazɔ́ɔ̀ toɟa na ɟula ga suvile sei vɛɛ ɲadegai wu.

3

Kulakɛləmai naanisiei: Zalaɣa ɣula ɣundiɣi wolai Zozuwe

¹ E zalaɣa ɣula ɣundiɣi wolai Zozuwe ɛɛni ga ze, é loni Ɔooɣɔ GALAGI ná-geezuɣeelai ɣakala, Setana ɣeni loni Zozuwe yeezazu velei, é ɗa maalɔ.

² Ɔooɣɔ GALAGI ná-geezuɣeelai ɣeni Setana ma: «Ɔooɣɔ GALAGI zelilo è ma faan, Setana! Gaamazuu Ɔooɣɔ GALAGI zelilo è ma, teigi é yiimazeɣeai ga Zeeluzalɛme! Zunui nii la ga kovilevegi kulaai abui ɣa baa?»

³ Zozuwe ɣeni loni geezuɣeelai ɣakala, maaɣiliai ga seɣe naɣɔiti. ⁴ Naa ɣeni nuiti ma, ti ɣeni loni koba: «À seɣe naɣɔiti kula kɔba.» Naa voluma é ɣeni Zozuwe ma: «Wele gè ɗa-vaagaaaza golai zeɣea è va, nà è maaɣilizu ga seɣe vɔpagiti.» ⁵ Gè ɣeni ma: «Ti bɔɔɔ pagɔi ɔ unba.» Tama ti bɔɔɔ pagɔi ɔni unba, ti maaɣili ga seɣe naɣegaiti. Miná ɣa Ɔooɣɔ GALAGI ná-geezuɣeelai ɣeni loni ná.

⁶ Ɔooɣɔ GALAGI ná-geezuɣeelai niima zeele wooi woni Zozuwe ma, é ɣe ma: ⁷ Ɔooɣɔ GALAGI Fai-Pɛ-Maliɣii wooi ɣaa: «Ni ɗa ziɛna ga zɔima veleitii, è nà-deveitii so, ɗa ɣe ga tukpɔgaaleve nui nà-pelei wu, ɗa ɣe welezu ma ɣoizuve pe ma, nà pele vie è luɣɔ. Ɖa ɣe ve, naati saama, ti botii ɣeezu bè.

⁸ A woilo, zalaɣa ɣula ɣundiɣi wolai, Zozuwe, wa è-wɔɔlaiti ti zeini è ɣoba, tɔzei wo pe wa ga poogi, mazɔɔ nà vaazu ga nà-botigɛ nui nii daaseigi ga: Ma Uɔnɔgi. ⁹ Wele gè kɔtu ɣila pilega Zozuwe luɣɔ. Kɔtu ɣila kpegi naa ɣaazuve ɣa ba ga ɗɔfela. Nà bɔɣɔi ɣa gè sevei ɣeezu ma. Ɔooɣɔ GALAGI Fai-Pɛ-Maliɣii wooi ɣana: Nà zoi nii ná-kotoi zeɣe ba ga

folo gila nɔ. ¹⁰ Naama volo ná, wo gɛlagilagi kpein wa gɛ bɔgɔ lolisu wa-leezen beleitɪ ta koolegɔole guluitɪ bu, wo da gɔozunɛ ná ziileigi zu.» Gɔogɔ GALAGI Fai-Pɛ-Maligi woowi gana.

4

Kulakɛɛmai lɔlusiei: Fitina zeɪ anii ta wolive wulu felegɔ

¹ Geezugɛelai nii ɛ gɛni bɔɛzu pɔ, naa vaani volu, ɛ maaɔɔga, velei nu a da niimɛni nui maaloɔga la. ² E gɛni mɔ: «Leeni gɛ ɛ kaazu?» Gɛ gɔogɔaavoteni, gɛ gɛ ma: «Fitina zeɪ anii gɛ gɛ kaazu ɛ ga zanugi nɔ nɛgɛɛɛin, fitina lɔfela gɛ ɛ zeini ga. Gulɔ anɪnakai zeini ti maazuve, sɔɔve lɔfelaiti togai ba, gulɔi zɛɛzu ti zu, ɛ zeeli fitinaiti su. ³ Wolive wulu felegɔ gɛ loni gulɔ anɪnakai gɔbave, gilagi gɛ zeezazuve, zɔi gɛ ga kɔvɛzu velei.» ⁴ Gɛ geezugɛelai gɛazaɔani volu, nii ɛ gɛni bɔɛzu pɔ, gɛ gɛ ma: «Maliɔii, nii voluve gɛ ga leeni?» ⁵ Geezugɛelai ɛ gɛni bɔɛzu pɔ, ɛ gɛazaɔani ɛ gɛ mɔ: «È la naa voluve gɛwɛɛ?» Gɛ gɛ ma: «Ungo Maliɔii, gɛ la polugɛwɛɛ.» ⁶ E gɔogɔaavoteni, ɛ gɛ mɔ: «Gɔogɔ GALAGI woowi gɛ ɛ bosu Zɔɔbɔɔɛle ma: E la niima wotii gɛa ga zobogi ta gaaɔaai, keni nɔ-zɛnvui zɛbei zu. Gɔogɔ GALAGI Fai-Pɛ-Maligi gɛ ɛ boga.

⁷ Da ga leeni kae, gize wolai?

Da valibosu ɛ gɛ ga nɛmɛi Zɔɔbɔɔɛle luɔɔ.

Togɔ kɔtu biingi gɛla ɛ zu,

maamusɛ woowi zaama, ti da gɛ ma:

«Tuya gɔtui! Tuya gɔtui!» »

⁸ Gɔogɔ GALAGI bɔɛni pɔ volu, ɛ gɛ mɔ:

⁹ «Zəlbəbele yeeiti ka ti niima wuulaagi laa, tiya ma nə ɣa ti pɛlei nii lo fai ɣaabelazu.»

Naa ɣa ɣɛna wa kwɛɛ naazu ga Ɔooɣɔ GALAGI Fai-Pɛ-Maliɣii ɣa é tɛvɛga wo ma.

¹⁰ «Bɛni ka mu ti botii ləzeizuvɛ goi vaagɣulaai? Ti maa ɣeni nɛɛni ga ti ɣoozunɛ, siɛgi zu ti kətu zaɣa ɣɔlui ɣaani la zoni Zəlbəbele ya.»

Kətu ɣaazu ləfelaiti ta ga Ɔooɣɔ GALAGI ɣaazuɣɛzɛgiti, ti wɛɛzu fai pɛ ma, ti ɣɛɛzu zoi ɣa.»

¹¹ Gè gaazaɣani volu, gè ɣɛ ma: «Wolive wulu felegɔi nuuti poluvɛ ɣa ga leeni, ti loni fitina zei anii yeezazuvɛ ta kəvezuvɛ?» ¹² Gè ɣɛ ma mənɔ: «Wolive wulu beke felegɔi nuuti poluvɛ ɣa ga lee, ti loni zanu səvɛ felegɔiti koba, niiti gulɔ belei zizɛzu ti zu?» ¹³ E ɣeni m̀: «È la ti voluɣwɛɛ?» Gè ɣɛ ma: «Ungo Maliɣii, gè la ti voluɣwɛɛni.» ¹⁴ E polulɛni ga ze, é ɣɛ m̀: «Zunu felegɔiti kana niiti gulɔi ziaai ti ma, ti losu eteai pɛ Maliɣii ɣakala.»

5

Kulakɛmai ləzitasiei: Seve biligi é ɣovesu

¹ Gè ɣaazuwuzɛɣeni volu, gè seve biligi ɣa, é da ɣove. ² Geezuɣeelai ɣɛ m̀: «Leeni ɣa è kaazu?» Gè ɣɛ ma: «Seve biligi ɣa gè kaazu, é da ɣove, sakpai ɣa ga metele puugɔ, kogi ga metele ləlugɔ.» ³ E ɣeni m̀: «Sevei naa ɣa maanɔɣɔ vai zɛvɛai su, nii é vaazu zeelizu zoi ɣɔləkələma ná pɛ. Bogɛ su ga unma nui pɛ ge bɛ, ti ɣula zoi nii va, zɔiti balaa ti zɛɛ zeele

wooitu bosu, ta 6ε, ti gfula ve va. ⁴ Gooḡḡ GALAGI Fai-Pε-Maliḡii wooi ḡana: Nà 6ḡḡ ḡa gè vaazu ga maanḡḡi naa, nii a ke é le unma nui ná-pelei wu, ta zoi é konai wosu ga dàaseigi zεεi maazu. Foovooi ḡa le é zεi ta-velei wu, é pelei pe koloḡolo, é peε dakai va ta kḡtuiti.»

Kulakεlmai lofelasiei: Anzanui ḡeni zeini kpḡlogi zu

⁵ Geezuḡeelai é ḡeni 6ḡεzu pḡ, é ḡeni mà: «Ungi wuzεḡe è wεε naa va, nii é ḡulazu munu.» ⁶ Gè ḡeni ma: «Beḡele ve?» E ḡḡḡḡaavoteni, é ḡε mà: «Kpḡlogi ve, é ḡulazu.» E ḡε mà mḡḡḡ: «Kpḡlogi nuu ḡa é ga nubuseiti koozu ḡisiei zoi zu ná pe.» ⁷ Naama ziegi zu kḡlui nii é ḡeni ga kpḡlogi ma lakulugi, naa wuzεḡeni da, anzanu ḡila ka é ḡeni zeini kpḡlogi zu. ⁸ Geezuḡeelai ḡeni mà: «Anzanui nuu ḡa é ga sunḡulai ma voogi.» Naa voluma é zḡḡni naa va, é yei kpḡlogi zu volu, é daaḡulu ma.

⁹ Gè ḡaazuwuzεḡeni volu, gè anzanu felegḡ ḡa, fiilei zeidai ti wu, ti da ḡḡve, kovegi ḡeni ti va, eḡε wḡni daa ga sigḡε. Ti kpḡlogi zεḡeni, ti leε la fiilei zu. ¹⁰ Gè geezuḡeelai ḡaazaḡani, é ḡeni 6ḡεzu pḡ, gè ḡε ma: «Mini ḡa ti liizu ga kpḡlogi ná?» ¹¹ E ḡε mà: «Ta liizu la Babilḡne yooi zu, ti kḡḡ velei lo. A ḡεvele 6εtena ta sei niina kḡḡ ḡḡtui maazu.»

6

Kulakεlmai losavasiei: Wotolo naanigḡiti

¹ Gè ḡaazuwuzεḡeni. gè soo wotolo naanigḡ ḡa, ti da ḡula kḡlu 6ḡi gize felegḡiti zḡḡzuvε. ² Soo maabḡikpḡigiti ka ti ḡeni ma mḡungḡi va, soo leigiti ti ḡε felesiei va. ³ Soo ḡolegiti ti ḡε savasiei va,

soo vonegiti ti zubaai ti gɛni naanisiei va. ⁴ Gè geezudeelai gaaazafani, é gɛni bœezu pò, gè gɛ ma: «Maliqii, lee zoo ga ga nuuti?» ⁵ E gòogaaivoteni, é gɛ mà: «Fiile naanigɔiti be, ti gɛa loni eteai Maliqii gɔbave, ti gɔlazu ná niina, ti da li.» ⁶ Soo leigi niiti ti gɛni wotoloi gilagi va, naati ti liini ga lekɛmave nu gɔvezu velei yooi zu, naa volu soo gɔlegiti balaa ti gɔlani, soo vonegiti ti liini ga lekɛmave nu yeezazu velei yooi zu. ⁷ Soo zubaagiti pɛ ti gɔlani, wain wola gɛni ti ma ga ti eteai gɔlɔkɔlɔmave pɛ subize. E gɛni ti ma: «À liina wo eteai gɔlɔkɔlɔmave pɛ subize.» Tama ti eteai gɔlɔkɔlɔmave pɛ subizeni. ⁸ E tɔlini, é gɛ mà: «Welena zɔiti ti liizu lekɛma velei nu gɔvezuve, naati ta ziileigi ve Zenvui ve naama yooi zu.»

Masa bœlɔgi lœ vai zalaɣa gɔla nui Zozuwe unma

⁹ Gòogɔ GALAGI bœeni pò gani: ¹⁰ «Yeezei kula zou va nuiti ta-vebeaniiti bu, nii Gɛledayi, ta Tobiya ta Yedaya ti vaai la. Liina za nɔ Sofoni ná-doun zunui Zɔziase ná-pelei wu, ve nui niiti ti laayeidai ná, ti zegeai ma Babilone. ¹¹ Da walii ta zanugi zegezu, é ti bɛte ga masa bœlɔgi, è dɔ zalaɣa gɔla gundiɣi wolai Zozuwe unma, Yewɔsadake ná-doun zunui. ¹² Gɛ ma: ‹Gòogɔ GALAGI Fai-Pɛ-Maliqii wooi gaa: Zunui ta gɔ ve, daaseigi ga Ma Uɔnɔgi, toɣa vɔnɔ ve é ná, é Gòogɔ GALAGI ze velei lo. ¹³ Tɔ bœɣ bɔ ka é tosu volu. Maa gɔ gili ga masa sœlaiti, é masadai gɛ ná-masa kpɔkpɔgi zu.»

Toḡa ḡe ga zalaḡa ḡula nui balaa ná-masa kpɔkpɔgi ḡa.

Goolaama vagɔi ḡa ḡe boti felegɔi naati zɔḡzɔ.

¹⁴ Masa bɔɔlɔgi ḡa makesu Ḣooḡɔ GALAGI zeɪ veɪeɪ wu, é ḡe ga ḡizesu anii Ḣeeleme vaa ma, ta Tobiya ta Yedaya, naa veɪ Sofoni ná-doun zunui ná-nubɔḡlai va.»

¹⁵ Numaa ta ḡe zeḡezu ḡoozama, ti da va, kpɔbai wosu Ḣooḡɔ GALAGI zeɪ veɪeɪ lo fai zu. Wa kwɛɛ naazu ga Ḣooḡɔ GALAGI Fai-Pɛ-Maliḡii ḡa é tɛvegai wo ma. Naa ḡa ḡe nɔ ti, ni wa ḡolona Ḣooḡɔ GALAGI wooi ve, wa-GALAGI.

7

Zu so kuiti

¹ Masagi Daliyuse ná-masadaɪ ma ḡonagi naanisiei ma, Ḣooḡɔ GALAGI bɔeni Zakali vɔ, alugi laavuusiei daa ga Kiseleve naa ma volo naanigɔi ma. ² Beetele nubuseiti ti Salesɛɛl ta Leegeme-Meelɛkeni teveni, é bɔ numaa va, ga ti Ḣooḡɔ GALAGI maanɛnɛ, ³ ti zeeli zalaḡa ḡula nuiti pɔ be, niiti ti botii ḡɛɛzu Ḣooḡɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliḡii ná-peɪeɪ wu, ta GALA goo wo nuiti pɔ be, ti naati gaazaḡa, ga: «Gá yesu ḡɔɔi nɔ ḡa ḡɔ, gi da zugi zo konagi ma alugi laɔlusiei ma, veɪeɪ gi ḡɛa keɛzu la pɔɔma?»

⁴ Ḣooḡɔ GALAGI Fai-Pɛ-Maliḡii bɔeni pɔ naazu, é ḡe mà: ⁵ «Ḣɛ zooi zu nubuseiti pe ma, ta zalaḡa ḡula nuiti: «Wo kea ga kona vuulɔfela (70), wo da zugi zo, wo da bɔḡɔ maawɔin konagi ma alugi laɔlusiei ta dɔfelasiei ma, keɛ wo la naa ḡɛɛni bɛ. ⁶ Wo ḡɛni

daami wosu, ta kpɔɔlei, wo-ɔogiti sulaave fai nɔ ma.» »

⁷ Niima woo ɔilagiti nɔ lei Ɔɔɔɔ GALAGI ti vuuni GALA goo wo nu mɔungiti da, ti bo siegi zu nuɔuseiti ti ɔeni zeini la ziileigi zu Zeeluzalɛme, ta taaiti ti maagoolii zu, ta siegi zu balaa lekɛma velei nu yeezazuve yooi zu, ta zielave ma nemɛiti ti laaveni da ga nuɔuseiti.

⁸ Ɔɔɔɔ GALAGI bɔeni Zakali vɔ ɔani: ⁹ «Ɔɔɔɔ GALAGI Fai-Pɛ-Maliɔii wooi ɔaa: A da tukɔiti gaaleve ga gaamai, wo ɔilagilagi pɛ ge da nuɔɔɔɔlai ta gaazumaawɔɔɔɔ ɔɛ bɔɔɔɔ vɛ. ¹⁰ A mina da ga poanzaiti, ta podointi suziɔa, ta seikɔɔɔma nuiti, ta niiti kpein ti kpalaiti su. Wo tanɔpɛ ge mina faa ɔɔɔ ɔɛɛ bɔɔɔɔlaiti daalɔɔɔma.» ¹¹ Kɛɛ ti la ɔeni kɛɛni, ti va woilo naama woiti ma, ti bakani, ti ti-woiyegɛiti daaɔɔulu ga ti mina faa mɛni. ¹² Ti ɔikpaani kpaan eɔɛ diamai, nii a kɛ ti mina yeezei Ɔɔɔɔ GALAGI Fai-Pɛ-Maliɔii ná-tɔgiti, ta daawooiti bu, niiti ná-Zɛnvui ɔeni bosu GALA goo wo nu mɔungiti ma. Ɔɔɔɔ GALAGI Fai-Pɛ-Maliɔii wola yiigaawanani naazu. ¹³ Ɔɔɔɔ GALAGI Fai-Pɛ-Maliɔii ɔɛ ma: «Tei gè ti lolini, ti la woiloni gò ma, tiya balaa ta tòlina, gè la woiloga ti-woo ma. ¹⁴ Gè ti vazani zii ɔiligiti saama, niiti ti la ɔeni ti ɔwɛɛ kaipa. Ti ta-yooi zupakai yɛ ga volu velei, vɛ nu nɔpɛ ge la mɔ ɔeni lɛɛzu ná, é va da yei. Ti zou vɔpagi valiboni ga tevebai.»

8

Zeeluzalɛme lo fai volu

¹ Góogó GALAGI Fai-Pε-Maliǵii bəeni ǵani: ² Góogó GALAGI Fai-Pε-Maliǵii wooi ǵaa:
 «Siyon nεεve bè, ma yii wola ǵa bè,
 gaamazu, nà ǵalazu su ga ná-maayogi.

³ Góogó GALAGI Fai-Pε-Maliǵii wooi ǵaa:
 Nà ǵalesu ma Siyon,
 sèizuve ǵa ǵε ga Zeeluzalεme.
 Zeeluzalεme ǵa loli ga ‹Wooǵεǵila taai,›
 ta ǵε Góogó GALAGI Fai-Pε-Maliǵii ná-gizei ma
 ‹Gize ɲadegai.›

⁴ Góogó GALAGI Fai-Pε-Maliǵii wooi ǵaa:
 Nu vələzaǵagiti ta zeizu mənə Zeeluzalεme,
 zunuiti ta anzanuiti ta ze i koi zaamaveti,
 εε pε ná-tukpə zea, təzei ma nu ná-konagi moin
 velei va.

⁵ Zeeluzalεme koi zaamaveti daa ǵa ve
 ga zunu loungoiti ta anzanu loungoiti, ti da ǵaǵo.

⁶ Góogó GALAGI Fai-Pε-Maliǵii wooi ǵaa:
 Ni nuḅusei mətaiti ta kaazu ga
 niima vaiti ti la zooga ǵεεzu niima voloiti su,
 anǵε nei nà balaagi nà ǵisiezu ga naati ti la zooga
 ǵεεzu?
 Góogó GALAGI Fai-Pε-Maliǵii wooi ǵana.

⁷ Góogó GALAGI Fai-Pε-Maliǵii wooi ǵaa:
 Nà nà-nuḅuseiti kizosu,
 ǵε ti ǵula folo ǵulazu vele yooi ta folo liizu vele
 yooiti su.

⁸ Nà va ga tiye ti ǵula ná,
 ti ze i Zeeluzalεme.

Ta ɣɛ ga nà-nubuseiti,
 gè ɣɛ ga ta-GALAGI,
 nà masadai ɣɛ ti unda ga woɔɣɛɣiladai ta telebogi.

⁹ Ɔɔɔɣɔ GALAGI Fai-Pɛ-Maliɣii wooi ɣaa:
 A zɛbɛzɛɣe, wɔigi wo niima wootti mɛnisu niizu,
 nii GALA goo wo nuiti ti ɣɛni bosu,
 siɛgi zu GALA sei vɛlei ma wuulaagiti ti ɣɛni laazu
 la,
 GALA pɛlei naa lo fai zu.

¹⁰ Mazɔɔɔ, aisa naama voloiti ti va zeeli,
 nubuseiti ta toganiiti ti la ɣɛni ta-wotii ma zala
 zɔɔɔsu.

Siɛ wo nui niiti ti ɣɛni lɛɛzu, ti ɗa yei,
 naati ti ɣɛni nɔ ga ti zili nuiti tɔnɔ,
 mazɔɔɔ gè yeeɓeni nuiti ba,
 ti ɗa wuzɛɣe ɓɔɣɔ laalɔɣɔma.

¹¹ Kɛɛ niizu niina, gè la mɔ nubusei mɔtai zosu ga
 vɛlei gè ɣɛni kɛɛzu la mɔngi.

Ɔɔɔɣɔ GALAGI Fai-Pɛ-Maliɣii wooi ɣana.

¹² Mazɔɔɔ, nà ziileigi vaza wo zaama, eɣɛ ani
 zuwui.

Leezɛn ɓelei ɣa gaawaai ve,
 zoi ɣa ba lɔnɔgi ve,
 geeɣɔlɔgi ɣa ɓe tonai va, é vu ga gola.
 Nà niima vaabɔɣɔi pɛ kɛɛzu
 nà-nubusei mɔtati bɛ.

¹³ Ee, Zuda ta Izelayɛle vɛɛyɛɣeiti,
 mɔngi wo ɣɛni zii ɣiligiti saama,
 ga nubuseiti ti voovoai, naati ma voogi.
 Uele nɔ ɣana gè wo ɣizosu da,
 wo ɣɛ ga tuya ɗɛngi.

Naa ɣa é ba mu, à mina lua, à zɛbɛzɛɣe volu.

14 Mazɔɔɔ Gɔɔɔɔ GALAGI Fai-Pɛ-Maliɔii wooi ɔaa: Siɛgi zu gè devea la ga gè wo ɔɔɔ, tɔɔzei wo-mɛmɛwolani ti ziiɔaawanani, gè la ɔɛni zegeni ɔɔoi volu.

15 Niizu niina, gè zeɔɔea naama levei volu, nà faa vaɔɔi ɔɔɛɛzu niina Zeeluzalɛme vɛ, ta Zuda nuɔuseiti pɛ bɛ.

A mina lua mu.

16 Pɛtɛ vele ɔa wa faiti kɛɛ la: ɛsɛ pɛ ge da gaamai wo ɔɔɔlai ma, tukpɔɔɔaaleve nuiti ti da tukpɔɔɔaaleve ga telebogi, tukpɔɔɔaalevei nii ziileigi a zɔɔɔ su. 17 Wo tanɔpɛ ge mina faa ɔɔɔ ɔɔtɛ yiimave ɔɔɔlaiti daalɔɔɔma, à mina da ga ɔɔna ga zɛɛi, tɔɔzei naama vai tanɔpɛ beɛ la bɛ.» Gɔɔɔɔ GALAGI Fai-Pɛ-Maliɔii wooi ɔana.

Zu so foloiti ta valibo ga feti voloiti

18 Gɔɔɔɔ GALAGI Fai-Pɛ-Maliɔii ɔɔɛni pɔ, é ɔɔɛ mà:

19 Gɔɔɔɔ GALAGI Fai-Pɛ-Maliɔii wooi ɔaa: «Zugi nii wo sosu, alugi naanisiei, dɔɔlusiei, dɔɔfelasiei ta puusiei konagi zu, ta valibo ga koozunɛ voloi, ta feti voloiti Zuda nuɔuseiti bɛ.

Naa ma, à gaamai ta ziileigi nɛɛ vɛ.

20 Gɔɔɔɔ GALAGI Fai-Pɛ-Maliɔii wooi ɔaa:

Zou ɔili su nuɔuseiti, ta taa wolaiti su zeɛ wo nu mɔinmɔin ga ta va mɔnɔ.

21 Taa wolaiti su nuɔuseiti ta li ti ɔɔ taɔɔiligaa ma:

«Ade li de Gɔɔɔɔ GALAGI Fai-Pɛ-Maliɔii maanɛɛnɛ, de ɔaizie. Nà balaagi nà liizu.»

22 Uele ɔana nuɔuse mɔinmɔin, ta zeeɔaaba yooiti, ta vaa la Gɔɔɔɔ GALAGI Fai-Pɛ-Maliɔii ɔaiziezu la, ti maanɛɛnɛ.

23 Gɔɔɔɔ GALAGI Fai-Pɛ-Maliɔii wooi ɔaa:

Naama voloiti nu puugɔ ti tanɔpɛ ti la ga zii gɪla ta
 gfaale ba,
 ti Zuifu gɪla so ná-segei lakɔlɔgi va,
 ti gɛ ma: «Gá vilesu wo volu,
 mazɔlɔ gi menige ga GALA ka wo va.» »

9

Izelayele gɔbayooiti tukpɔgfaaleve vai ta ti gɪzo fai

¹ Gɔɔgɔ GALAGI ná-keela wooi.

Daawooi Gadelake yooi zoga,
 é gɔwɛ Damase taazuwɛ.

Mazɔlɔ nu vului pɛ ka ga Gɔɔgɔ GALAGI nɔnɔ,
 velei nɔ Izelayele wolodaiti pɛ ti la.

² E Gamate balaa zoga,
 niiti ti zeidai la ta Damase,
 é zeeli Tiil, ta Sidɔn ma,
 niiti ti wola gɔozuɣeleai.

³ Tiil sigɪ gaagɔoza toga bɔgɔ vɛ,
 é walii gfaalea ba eɣɛ fufiligi,
 é zanugi gfaale ba eɣɛ koi yɔgɔzu valavalai.

⁴ Kele Maligii gɔ ti pɛ kula zea,
 toɣa ná-sigɪgiti toka kpolodei wu,
 toɣa gɪla ga abui.

⁵ Asekalɔn gɔ naa gɔ, é lua,
 Gaza balaa zu gɔ bali ga duai,
 Ekelɔn balaa ka gɛ gɔana nɔ,
 tɔzei kitosuwɛ gɔ gɪla zea.
 Masa ge la mɔ gɛa Gaza,
 nu vulu nɔpɛ ge la mɔ gɛa Asekalɔn.

⁶ Nu zupuiti ta ze Asedɔde.
 Nà Filiseti nuiti ta-wasogi zuɣologolo.

7 Nà ɲamasu zuai ɣula ti-la,
gè kooɣɔ gani koo laamianigiti kula ti-ɲiiga
yooɣɔzuɓeti.

Ta-nuɓusei mətai ɣa ɣe ga gá-GALAGI nɔnɔ.
Toɣa losu zɔlɔ Zuda wolodamaiti saama,
Ekelɔn nuiti balaa ti ɣe ga Yeeɓuse nuiti keɓele.

8 Nà ɣe nà-zooi maagoolii zu,
gè make kooɓɔgiti daalɔɣma, ti leɓesu,
suɲɔu nui tanɔpe ge la mɔ nà-nuɓuseiti kpɔlɔa,
mazɔlɔ gàazu ɣa ɣe ti va niina.

Ziilei masagi vaa vai

9 Ee, Siyɔn nuɓusei, ɣɔkɔ ga koozunɛɛi!
Ee, Zeeluzalɛme nuɓusei, wooɣula ga koozunɛɛi!
Wɛle ɗa-masagi va, é vaazu è ɓɔ,
teleboge, pile sɔlɔɗai veeɓe be,
toɣa ga ɓɔɣmaayei nu, é zeini soovalegi ɣma,
soovale saai ma yivoi ɣma.

10 Nà kooɣɔ wotoloiti kulazu Efelayime va,
gè kooɣɔ zooiti kula Zeeluzalɛme va,
kilɛgi nii kooi ɣoozu la, naa zu ɣa ɣaleɣale.
Masagi naa ɣa ziileigi lɔ zii ɣiligiti saama,
ná-masadaɪ ɣa zo kpoloɗei zai ma, é zeɪ zai va,
é zo zɪe wolai Efelata ma, é li zou bela ga.

Duɔiti unmoɔ fai

11 Dɔun ɗɔnɔi, minazegɛgi maavele ma,
é de yooɣɔzu, nii keai ga ɲamai maavele,
nà ɗa-luɔiti unmoɔsu,
gè ti ɣula zegɛi zu, nii zɪe la su.

12 Kasoɣa nuiti wɔiti kitogi wo ɓe,
à ɣale ma wa-laazu zigi gaagoozagi zu!
Nà nii wosu za ga:
Nà wo ɣaazumaawɔingɔ ga seizu felegɔ.

13 Mazɔɔɔ gè Zuda ɔɛa ga nà-kilɛgi,
gè Efelayime ɔɛ ga ná-mɛɛin.
Ee, Siyɔn, nà è-loun zunuiti tevesu,
ti vala dɔnɔ ma loun zunuiti ba Yavan,
nà è ɔɛ ga kɔɔɔ woɔa zɔkpɔi.

14 Gɔɔɔɔ GALAGI ɔa ɔula keɛma ti maazu,
ná-mɛɛin ɔa bize eɔe mainmain.
Maliɔii Gɔɔɔɔ GALAGI puɔugi ve,
toɔa vaazu lekɛma velei nu yeezazu lonavifigi wu.

15 Gɔɔɔɔ GALAGI Fai-Pɛ-Maliɔii ɔa ba ná-nuiti
maazu.

Ta daami wo, ti feɛveɛe kɔtuiti golowolo.

Ta baale, ti da zɔngɔ,

eɔe dɔɔ ɔa ti zo,

ti laa ɔa ve eɔe nama vaza anijakai,

ti maa ɔa baale eɔe zalaɔa ɔulazuve ma woizuveti.

16 Ta-GALAGI, Gɔɔɔɔ GALAGI, ɔa ná-nuɔuseiti kizo
naama voloi,

eɔevelei nɔ baala make nui,

a da ná-baala kpulugi ɔizo da,

ti da volo ná-zooi zu,

velei kɔtu zɔngɔ baabaagiti ta da volo la.

17 Ee, ti wola undaa ɔa ne!

Ee, ta vapa ga gola!

Moloi ɔa zɛbei ve zunu loungoiti zea,

dɔɔ niinei zɛbei ve anzalopoiti zea.

10

Tosu nɔpe ge la kɔɔɔ ganigiti ba

1 A Gɔɔɔɔ GALAGI vali ga
é yeeɔeɔala mɔungi ma lonai vu.

To ɔa a da sabalagiti pu,

toɔa tonai ve ga poovama,

toḡa εσε gilagilagi ná-kpalaga aniiti kpete.

² Mazɔɔɔ pɛɛ wu zaleiti ta wo woogaavotesu ga zɛɛi,

gɔve ɔaazaɔa beaiti ti da zεε ɔula keɛmaiti ka, kezesulala ze gooiti ka ti sugulazu, yaava ɔaanεnɛi ɔa ti bosu.

Naa ɔa é kea nuɓuseiti ti lia poun maanɔɔɔi zu, eɔe baala kpulugiti make nu la ti ve.

Kula zou va niinei

³ «Baala make nuiti ka ziiɔaawanaai ti ma, boli zineiti ka gè ti loɔazu.

Mazɔɔɔ Ɔɔoɔɔ GALAGI Fai-Pε-Maliɔii ɔa ɔaabaazu tɔ ɔoɔɔi ná-baala kpulugi ma,

nii é ga Zuda veɛyeɔeɔi.

Toɔa ti ɔεεzu ga ná-ɛbiya zoi, é liizu la kooɔɔzuve.

⁴ Tɔ ɔa kundiiɔi ma zii pε ka ɔula su, ti ɔeai eɔe kɔtu ɔiingi, eɔe seɔe ɔotai ma zuzo kɔluti, eɔe kooɔɔ ɔiɛgi.

⁵ Ta ɔe eɔe kooɔɔɔɔɔɔɔɔɔ, ta kooi ɔo, ti da koi yooɔɔzu valavalai ɔaayo ga ɔoɔɔi, mazɔɔɔ Ɔɔoɔɔ GALAGI ɔa ɔεεzu ti va. Unfeɔi ɔa yei ga ti zili nuiti, ti sooiti kɔma.

⁶ Nà Zuda veɛyeɔeɔi zεbɛɔ, gè Zozefe ná-pɛɛyeɔeɔi ɔizo.

Nà ti zeɛ veɛ ɔete volu ga niine, tɔzeɛi nà ti maawoingɔ,

eɔe vɔɔ kaipa gè la ɔeni ɔɛɛni ti va.

Mazɔɔɔ nà ɔa gè ga Ɔɔoɔɔ GALAGI, ta-ƆALAGI, nà ta-maanεnε wooyi gaavote.

⁷ Zεbei ɔa ɔe Efelayime nuiti ba eɔe kooɔfulubaiti,
ti laa ɔa ve ga koozunεei, eɔe ta dɔɔ bɔle.
Siεgi zu ti-lointi ta miná ɔaa la, ti ɔoozu ɔa ne,
ti ɔoozu ɔa ne ga Ɔooɔɔ GALAGI maauele.

⁸ Nà ti loli ga foe wooi ti ɔaale ba,
mazɔlɔɔ gè ti unmɔɔga.
Ta mɔin ga mɔungi ɔeuele.

⁹ Gè ti zuvazage zɔɔma ziiti saama,
zooiti su ti maaɔoozaai,
ti-ɔi ka loo sù miná,
ta ye ná ta ti-lointi,
naa vɔluma ti ɔale ma, ti va.

¹⁰ Nà ti ɔula Ezipete yooi zu, ta Asiili yooi zu,
gè va ga tiye Galaade, ta Liɓan yooi zu,
kele miná ɔalaa ge la kula ɔea ti va.

¹¹ Izelayele nuiti ta kidaavili kpoloɔei buɔe,
Ɔooɔɔ GALAGI ɔa kpoloɔei ma lakpatakpagi loɔa,
zie wolai Nile ɔa vɔ, é zeeli kpoma.
Asiili ná-wasogi zu ɔa ɔale,
Ezipete ná-masa tukpɔi ɔa ɔula zea.

¹² Nà ɔooɔi, Ɔooɔɔ GALAGI,
nà zεbei ve Izelayele nuiti be,
ti zie ga zii mai.»

Ɔooɔɔ GALAGI wooi ɔana.

11

GALA zobobe nuiti koloɔolo fai

¹ Liɓan, ɔa-laaiti daalao,
abui va é ɔa-sedele guluiti gala.

² Sipele guluiti, à ɔalakpala ɔoozu,
tɔɔzei sedelegi loa bu,
mazɔlɔɔ gulu maanεenεgiti ti vɔga.

A balakpala Basan sene guluiti,
mazɔɔ goya wolai ɔloa,
nii nu nɔpɛ ge la ɔɛa lɔzu ba!

³ Nu ɔa baala make nuiti kpala gooi menisu,
mazɔɔ tufa letɛi ti ɔɛa wokomaaleezu la naa
ɔloɔɔloa.

Nu ɔa zalaiti sikɔ wooi menisu balaa,
mazɔɔ Zuluden ma lɔbɔ biili wolai,
ti ɔɛa wokomaaleezu la naa ɔloa.

Baala make nu zeizu felegɔiti

⁴ Nà-GALAGI, Ɔɔɔɔ GALAGI ɔeni ma: «Ɔɛ ga
baalagi tɛiti make nui, niiti ti leveai na saai ma.

⁵ Teigiti ti ti ɔeyazu, ti da ti vaa wafuun, ti vɔdi
nuiti ti da ɔɛ ma: «Mamagi ɔa Ɔɔɔɔ GALAGI vɛ,
mazɔɔ gɛ ɔɛɛa!» Ti make nu ɔɔɔɔiti ti la vɔɔ ti
maawɔingfaazu.»

⁶ Nɔun nà, Ɔɔɔɔ GALAGI, gɔoi
ɔaa: «Gè la mɔ zoi nii zu nubuseiti maawɔingfaa
pɛ. Mazɔɔ nà nuiti zesu ɔɔɔ yeezu, tanigaa ti
da ti-waiti suziɔa, gɛ ti ye ta-masagiti zeezu. Ta-
masagiti ta zoi ɔloɔɔlo, keɛ gɛ la nu nɔpɛ kula
ti ya.»

⁷ Gè tɔzeini ga baalagi naati makega, niiti ti
leveai na saai ma, ma un ge da ma mɛɛ ga zɔiti ti
maawɔinni baala kpulugi zaama. Gè baala make
tukpɔ felegɔ vaagɛɛni ɔɔɔ vɛ. Gè ma mɔungi laasei
pɛɛ ga «Zaalai,» gɛ felesiei laasei pɛ ga «Gilibai.» Gè
zeba gɛ da ɔaaɔa baalagiti ma. ⁸ Alu gilagi laawu,
gɛ make nu savagɔiti kpɛɛni. Naa vɔluma, zii la
ɔeni lɔni baalagiti bu, tiya balaagi wɔinzeɔɛ ti ma.

⁹ Gè ɔeni baalagiti ma: «Gè la mɔ wo ɔnɔkula pɛ!
Zoi é zaazu, naa za! Zoi ta ɔɛ paazu, naa ɔɔɔ ye
ná, ti paa! Zɔiti ta ye vulua, naati ti da ɔɔɔ mi

yogʻozu.» ¹⁰ Gè nà-tukpɔi zoni, nii daa ga <Zaalai,> gè galeɟale, naa ɟe ga nà-minazedeɟe ɟologologa, nii é ɟea gi yogʻozu gá ziiti pe. ¹¹ Minazedeɟe naa ɟologoloni naama voloi nɔ. Baalagi niiti ti wola maawɔindai, ti ɟeni welezu bà, naati ti kwɛeni ga, Gʻooɟɔ GALAGI ɟa é bɔezu ga niima vaiti maavele. ¹² Gè ɟeni ti ma: «Ni wa kaana ga soloo faa ve, a sàlai ve zèa, ɓa wo ze ná.» Ti wali ɟae vuusavagɔi (30) ɟaaluni, ti fe ga sàlai. ¹³ Gʻooɟɔ GALAGI ɟeni mà: «Walii é ti ɟaazu ga ma vagɔi, naa vili ya diɟi lo nui ma, nii ti kaai ga nɔn songɔi.» Gè wali ɟae vuusavagɔi (30) zedeɟe, gè pili ya diɟi lo nui ma, Gʻooɟɔ GALAGI ná-pelei wu. ¹⁴ Naa voluma gè nà-tukpɔi velesiei «Gilibai» ɟaleɟaleni, naa ɟe ga keeɟelounlai ɟologologa Zuda ta Izelayele yogʻozu.

¹⁵ Gʻooɟɔ GALAGI ɟeni mà: «Bɔɟɔ maagili niina ga baala make nui ná-sɔlaiti, nii é ɟeezu ga ɟimalala nui. ¹⁶ Mazɔɔ nà baala make nu ɟila buzeɟezu zooi nii zu, nii é la yiizoolɛa ga baalagiti, ti ɟeezu ti za, é la baala goiti gaizaa, nii maawanaai é la naa valoa, nii keɟegai é la naa ɟonɔkula. Kɔnɔgi ɟa ɟe ga togani niiti ti wulɔai naati ma zuaiti, é ɗa ti-volokagiti balivali.»

¹⁷ Maanɔɟɔ ɟa ɟimalala vaala make nui ve,
é ɟeezu ná-baala kpulugi va!

Tɛigi boɟa zɔkpɔi zeei zu vikei ɟologolosu,
ta é zeezazu vele ɟaazuɟezegi wolo su!

Zeei za ma faan, ta zeezazu vele ɟaazuɟezegi za su
faan!

12

Masagi ná-zobo sáḷáda ǵaabelagi

¹ Ǵooǵo GALAGI ná-keela wooi daazeeliai Ize-layeḷe ma.

Ǵooǵo GALAGI wooi ǵa,
teigi é geegǵoḷogi zeḷegai, é zooli la,
é lati é nu vului yenvui beḷe su:

² «Nà Zeeluzaleme ǵeezu ga gaazulati dḷo veḷei, nuḷuseiti pe be, ti maagoolii zu. Uele nḷo ǵana é ǵeezu la ga Zuda, siegi zu Zeeluzaleme zeizu la keḷe su. ³ Naama volo ná, nà Zeeluzaleme losu gbiǵi nuḷuseiti pe tuǵo, eǵe kḷtu wolai nii nu nḷpe ge la zooga buzeǵezu. Zoi nḷpe a ǵe é buzeǵe, naa ǵa boǵo maawana. Názu eteai zu yooiti kpein ta boḷsu, ti wuzeǵe daalḷoḷma. ⁴ Ǵooǵo GALAGI wooi ǵana: Naama volo ná, nà ta-zooiti doǵa ga dualuagi, gè ta-zoo biḷe nuiti doǵa ga titigi. Keḷe nà baḷa Zuda nuḷuseiti maazu, gè zii ǵiligiti ta-zooiti gaazuǵole. ⁵ Zuda ǵundiǵiiti ta ǵe bosu yiimave ga: «Zeeluzaleme nuiti ta ta-zebēi zḷḷoḷsu ta-ǴALAGI, Ǵooǵo GALAGI ya, Fai-pe-Maliǵii.» ⁶ Naama volo ná, nà Zuda ǵundiǵiiti ke ga abu boi golai nii é dḷḷoi va, gè ti ǵe ga sḷmḷo abui, é zosu molo ǵiliiti ba, ta ti-maagoolii zu nuḷuseiti pe gala meḷtu vepemave pe. Keḷe Zeeluzaleme zeḷ wo nuiti ta ye ti-zeizuve nḷo ziileigi zu.

⁷ Ǵooǵo GALAGI ǵa tḷḷzeizu de ga Zuda nuḷuseiti kizoga, naa ǵa a ke Davide mavofodaiti, ta Zeeluzaleme nuiti ti mina waso, ti va ka ga ti vizḷge Zuda nuḷusei mḷtaiti ba. ⁸ Naama volo ná, Ǵooǵo GALAGI ǵa Zeeluzaleme zeḷ wo nuiti make, zoi sebei wola veḷeai ti zaama, naa ǵa zebēi zḷḷo ga

Davide gɛvele, Davide ná-pɛleyeɛgei ɔa ɔe ti ve eɛe GALA, eɛe vɔɔ Gooɔɔ GALAGI ná-geezuɛelai nii é ziezú ti luɔɔ. ⁹ Naama volo ná, zoi niiti pɛ ta wuzeeɛ Zeeluzalɛme laalɔɔma, ná ti pɛ koloɔolo.»

Saa wɔɔi é wosu zoi zu ná pɛ

¹⁰ «Nà maawɔingɔa yɛnvui, ta maanɛɛɛ yɛnvui yei Davide ná-pɛleyeɛgei ma, ta Zeeluzalɛme nuiti ma. Ta ɔaazulo nɔn ba, nɛi ti bɔɔni. Ta wɔɔ ná-faa zu, eɛvele nu a wɔɔ la gila loin zaazuve. Ta bɔɔ maawɔin ga gaawana, eɛe nu a vɔla ná-doun mɔungɔ ma. ¹¹ Naama volo ná, saa wɔɔi ɔa wɔɔ Zeeluzalɛme, eɛvelei é ɔɛɛni la ɔadadelimon, Megido vɛtugi zu. ¹² Saa wɔɔi ɔa wo zoi zu ná pɛ, pɛleyeɛgei ɔilagilagi ɔa vu ye: Davide mavofodaiti ta-vɛleyeɛgei ɔa vu ye, ma anzaiti ti vu ye, Natan nɔnɔiti ti vu ye, ma anzaiti ti vu ye, ¹³ Leevi nɔnɔiti ti vu ye, ma anzaiti ti vu ye, Simeyi nɔnɔiti ti vu ye, ma anzaiti ti vu ye, ¹⁴ zɔɔma vɛleyeɛgeiti ti vu ye ga gilagila, anzanuiti balaa ti vu ye ga gilagila.»

13

Kɔɔɔ gani kɔɔ nuiti tukpɔɔfaaleve vai

¹ Naama volo ná, ziezunɔi laa ɔa lao Davide ná-pɛleyeɛgei ve ta Zeeluzalɛme nuiti be, é ta-ɔotoiti ta ta-ɔɔzɔba vaiti gba.

² Gooɔɔ GALAGI Fai-Pɛ-Maliɔii wooi ɔaa: «Naama volo ná, ná kɔɔɔ ganigiti folo zoi va, nu nɔpɛ ge la mɔ ti-laasei boga. Nà ma ɔala goo wo nuiti balaa kula zoi va, ta kɔɔzɔba ɔisɛiti pɛ. ³ Naazu, zoi nɔpɛ é ɔɛɛzu GALA goo wosu, sɔɔ kɛɛɛ, ta sɔɔ deei ta ɔe ma: «E la mɔ yeɔa vulua mazɔɔ zɛɛ ɔala gooi ɔa

è bosu Góogó GALAGI loḡoi zu.› Sóló nuiti bóogógo ḡa naazu ti bóozu, siēgi zu é ḡεεzu GALA gooi wosu da. ⁴ Naama volo ná, ma ḡala goo wo nuiti ti pε ti laa ḡa ve ga unfegi, siēgi zu ti gala gooi wosu da, ti sólóosu ta-ḡulakεεmaiti su. Ti la mó kεa pε, ti va sua leḡa zeḡe wolai ta loo ḡóba, ti va da nuiti yaava. ⁵ Ti ḡilagilagi a da ḡε ma: «Gè la ga GALA goo wo nu, ná ga tii ḡε nu nó, tii ḡε yooiti ta zèa kaite mà nu niine ziesu.» ⁶ Ni ta gaazaḡana, ti ḡε ma: «E palai niiti sólóoge ḡale, ti è-ḡólógi ma?» Toḡa ti woogaaavote, é ḡε ma: «Gè ti sólóoge nèεḡoḡóiti ta-velei wu.» »

Minazeḡegi niine vai volu

⁷ Góogó GALAGI Fai-Pε-Maliḡii wooi ḡaa:
«Boḡa zókpó wuzεḡe ná-baala make nui laalóḡma,
nèεḡoḡó laalóḡma!

Baala make nui loḡa,
baalagiti ti zuvaza,
ná ma goiti balaa doḡa.

⁸ Zóoi zu nubuseiti gaa ḡa ḡwεsu sava,
seizu felegó ḡa za, ti undaavili,
kεε seizu ḡilagi ḡa ye vulua zóoi zu.

Góogó GALAGI wooi ḡana.

⁹ Ná seizu ḡilagi naa lo abui zu,
gè gaawun kózoḡi ḡula ba,
velei nu a da walii ḡaawun da kózoḡi ḡula ba,
ná nóḡó ḡula ba,

velei nu a da zanugi ma ḡózoḡi ḡula la ba.
Naazu ta fàli, gè ti woogaaavote.

Nà ti loli ga: «Nà-nubuseiti.»

Tiya ma, ta ḡε ma: «Góogó GALAGI ḡa é ga ḡá-
GALAGI!» »

14

Gɔɔɔɔ GALAGI ná-foloi ta ɲɛpi ɔaabelagi

¹ Wele Gɔɔɔɔ GALAGI ná-foloi va é vaazu, foloi nii ta ɔe aniiti gaagwɛɛzu la da-zigigi ɔoozu, niiti ti zogai kooi zu é vɔ be. ² Nà zii ɔiligiti pe gaale ba, ti kooi vala Zeeluzalɛme va. Taai ɔa zo, toomai ɔa ɔe peleitibu, pumai da ɔe ga anzanuiti, nubusei ɔilazuve pe ka li duɔlai zu, kele nubusei mɔta goi ɔa ye taazuve.

³ Naa voluma Gɔɔɔɔ GALAGI ɔa va é kooi ɔɔ zii ɔiligi naati daalɔɔma, velei a da kee la kooɔɔ voloiti su.

⁴ Naama volo ná, toɔa lo Wolive ɔizei ma, nii é Zeeluzalɛme ɔobave folo ɔulazu velei. Wolive ɔizei ɔa vali sakpa ma, é zo folo ɔulazu velei é li folo liizu velei, petu golai ɔe ti yooɔzu, gizei ɔilazuve ɔa likpi ga lekpeɛma velei nu ɔovezuve, ɔilazuve likpi ga lekpeɛma velei nu yeezazuve. ⁵ Wa vela, wo li ga petugi zu velei, nii é nà-gizeiti zooɔzuve, mazooɔ petugi naa ɔa li é ze Asale va. Wa vela velei wo ɔeni velazu la zou balii va, Zuda masagi Wɔziase ná-siegi zu. Naa voluma nà-GALAGI, Gɔɔɔɔ GALAGI ɔa va niina, ta ná-geezuɔeela ɲadegaiti pe.

⁶ Naama volo ná, wozakala ge la mɔ ɔea ná, koole la mɔ ɔea ná, ta ziebun ge la mɔ ɔea ná. ⁷ Foloi naa ɔila kpe nɔ ɔa é nɔnɔ ma, Gɔɔɔɔ GALAGI ɔa é kwɛɛ, folo la mɔ ɔea ná, ba kpidi, anɛɛ kpokoi wozakalagi ɔa volo.

⁸ Naama volo ná, zenvu su deungi laa ɔa lao Zeeluzalɛme, é da yei, ma dei ɔilazuve ɔa yei ga folo ɔulazu vele bolodei vɔ pelei, ɔilazuve yei ga folo liizu vele bolodei vɔ pelei, vele ɔana a ɔe la fogoi ta samai. ⁹ Gɔɔɔɔ GALAGI ɔa masadai ɔe eteai pe

unda. Naama volo ná, Góogó GALAGI gila kpe nɔ ɔa a ɔe bɔgɔ ɔaazu, tɔ gila kpe nɔ ɔa tɔgɔi a gɔla balaa.

¹⁰ Zoonaa pɛ ka valibo ga nɛmɛi, ɛ zo Geeba ɛ li Limon, Zeeluzalɛme lɛkpɛma vɛlei nu yeezazuve. Zeeluzalɛme ɔaa ɔa ɔooza koba laaiti pɛ ba, taai zu ɔa wɔɔɔ, ɛ zo Benzamen sigɔdavɛ, ɛ zeeli sigɔida vɔɔɔmai ma, ɛ li Zokosu sigɔdavɛ, ɛ zo mɔnɔ Gananeyele vɛle ɔaaɔooza golai ma, ɛ zeeli masagi ná-kɔɔɔlavɛ. ¹¹ Sei ɔa wo taazuve, ani la mɔ ɔea ná nii foovoai, Zeeluzalɛme ɔa zeiziileigi zu.

¹² Wɛle maanɔgɔi niiti ka Góogó GALAGI a ti zeinuɔusei naati ma, niiti ti kɔɔi ɔɔai Zeeluzalɛme laalɔgɔma. Ta ye vulua ti-ɔɔɔlogi luula ti ma, ti-ɔaazuɔɔɔɔgiti ti luula ti-ɔaazuɔɔkologiti su, ti-nɛgiti ti luula ti-laaɔoozuve. ¹³ Naama volo ná, Góogó GALAGI ɔa ti ɔe unga wuulee, ta ɔe bɔgɔ zizazu ga ti-yeebuinti, ti dɔ ga kili ga kakapɛpi. ¹⁴ Zuda nuiti ta vɔɔpɛɛ Zeeluzalɛme nɛpi va, ta naavoloi gɔla ti-maaɔoolii zu zii ɔiligiti zea, ta zanugi ɔaale ba, naa vɛɛ walii va, naa bɔ seɔe mɔinmɔin ba. ¹⁵ Maanɔgɔi nii nɔ a zeeli nuɔuseiti ma, naa ɔeɔɔalai nɔ ɔa a zeeli zii ɔiligiti taloganiiti ma, ta ɔe kɔɔɔɔzuve, sooiti, soovale fuuluiti, soovalegiti, ta nɔmɛiti.

¹⁶ Naazu zii ɔiligi niiti kpein ti kɔɔi valaai Zeeluzalɛme va, ta-nuɔusei mɔtai niiti ta ye vulua naati ta ɔa lɛ kona-o-kona, ti nɔkɔ masagi wu, Góogó GALAGI Fai-Pɛ-Maliɔii, ta ti kota vetii gɔla. ¹⁷ Kɛle ni eteai zu yooi gila kpalaa ka ɔelɛna lɛɛzu Zeeluzalɛme, ɛ va nɔkɔ masagi wu, Góogó GALAGI Fai-Pɛ-Maliɔii, naama yooi la mɔ tona zɔɔɔga. ¹⁸ Ni Ezipete nuiti ta ɔelɛna lɛɛzu Zeeluzalɛme, ti va kota

vetii ḡula, maanḡḡi nii Ḣḡḡḡ GALAGI daazu zii ḡiligi zḡiti ma, ti la lḡeni feti ḡulazuve, naa ḡḡḡalai nḡ ḡa a zeḡi ti ma. ¹⁹ Naa ḡa a ḡḡ ga Ezipete ta zii ḡiligi zḡiti ta-ḡakḡi a zeeli ti ma, tḡiti ti la lḡeni kota veti ḡulazuve.

²⁰ Naama volo ná, ta sevei ḡḡ soothi kḡbu lalag-iti ma, ti ḡḡ ma: «Makeḡḡ Ḣḡḡḡ GALAGI ve.» Ḣḡḡḡ GALAGI ná-pelei wu liḡiiti ta ḡade, eḡḡ ḡama vaza anḡnakaiti zalaḡa ḡulazuve ḡakalave.

²¹ Zeeluzalḡme, ta Zuda liḡiiti kpein ta ve Ḣḡḡḡ GALAGI ve, Fai-Pḡ-Maliḡii, niiti kpein ta ḡḡ vaazu zalaḡa ḡula vai ma, naati ta ḡa ma liḡiiti seḡḡ, ti ḡa zalaḡa zuai ḡili ti zu. Naama volo ná, yaḡḡ nḡpe ge la mḡ ḡḡa Ḣḡḡḡ GALAGI Fai-Pḡ-Maliḡii ná-pelei wu.

GALA ΣΕΥΕΙ
Portions of the Holy Bible in the Toma language of
Guinea
Des portions de la Sainte Bible dans la langue de la
Guinée Toma

copyright © 2013 Pioneer Bible Translators

Language: Toma

Translation by: Pioneer Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-06-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

95f995fa-1e05-5170-a262-d0f7dabeeddf